

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethicæ Doctrinæ Elementa, Et Enarratio Libri quinti
Ethicorum**

Melanchthon, Philipp

Witebergæ, 1583

VD16 ZV 20638

De visitata Definitione iusticiæ.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56560](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56560)

ritatis conseruationem conuenire naturæ homi-
num, & pacis custodem esse. Sed æqualitas, ut
supra dictum est, rectè intelligatur, uidelicet, ut
æqualibus æqualia tribuantur.

Ac seruat Deus æqualitatem: Vniuersaliter
in omnibus damnat peccatum, & rursus vniuer-
saliter recipit omnes ad Filium confugientes.
Hos enim modos constituit, qui discrimina ostens-
dunt reiectionis & liberationis, &c. Hanc conso-
lationem cogitare prodest, quod non est apud
Deum $\pi\sigma\sigma\omega\pi\omicron\lambda\eta\psi\iota\alpha$, sed æqualitas iuxta mo-
dos, quos ipseus miranda iusticia & bonitas con-
stituit, uidelicet, ut peccatum damnet in omni-
bus, & omnes confugientes ad Filium recipiat.

De vsitata Definitione iusticiae, *particularis.*

Iusticia est constans & perpetua voluntas,
suum cuiq; tribuens. Hanc venustam definitio-
nem scribit Plato in 2. de Republica traditam
esse à Simonide, eamq; antefert cæteris definitio-
nibus, cum quidem multas recitet, sed dextrè in-
tellecta admodum concinna est, & propria ius-
ticiae particulari, conueniens vtriq; speciei com-
mutatiuæ & distributiuæ.

Sed phrasin & genus sermonis intelligere iu-
uiores necesse est. *Constans* & perpetua voluntas
significat firmum propositum, seu in voluntate
firmam $\pi\sigma\sigma\omicron\upsilon\gamma\epsilon\sigma\ \iota\psi$, seu decretum firmum ad est,
cons

*Explicito
Dnficis*

constanter velle suum cuiq; tribuere. Nam quod
 constantè habitum dicimus, videlicet firmam
 constantem inclinationem, seu ἀσάλευτον, hoc
 latinus scriptor in eo loco nominat constantem
 perpetuam voluntatem. Nec dubium est, hanc
 simplicissimam enarrationem esse. Quærendi sunt
 autem fontes cum aliarum virtutum, tum veritatis
 & iusticiæ, & considerandum est, unde & cur
 in mentibus humanis sint causæ virtutum, quæ
 scilicet Deus sic condidit hominem, ut esset ipsius
 imago. Voluit enim agnosci ab homine.

Quare ut aliquo modo cogitari posset, qualis
 sit Deus, hanc imaginem, & quasi picturam con-
 ditor proposuit, ut in Deo, sic in nobis sunt po-
 tentia agnoscens, & potentia liberè potens, &
 sunt in cognoscente potentia noticiæ diuinitus in
 nos transfusæ, velut radij diuinæ sapientiæ, ut
 numeri & multa alia principia, & leges nature,
 quæ sunt normæ congruentes cum mente diuina,
 quæ sic discernit honesta et turpia. Cū velit Deus
 has noticiās retrices esse omnium actionum, sicut
 præ dictum est, causas virtutum esse, mentem
 rectè iudicantem, & voluntatem recto iudicio
 obtemperantem.

Ideo cum de iusticia dicitur, necesse est, noticiās
 illas aspici, quæ sunt normæ iusticiæ, hæc nomi-
 nantur leges. Sæpè autem applicatione iuris pro
 legibus utimur. Sit igitur hæc prima diuisio iuris
 ris, seu legum.

*Si quis defunctus ius
 r a c efficiat.*

*in cap. 7
 lib. 1.
 Caput de
 Iure.*

Ius aut est naturale, aut positivum, Erudita — 5. Ethic. cap.
 & vera definitio iuris naturalis, id est, legum naturalium à noticijs immotis sumitur ex doctrina de principijs & practicis. Sit igitur hæc definitio: *ca. h. e.*
 Leges naturæ sunt noticiæ principiorum practitorum, & conclusionum ex his extractarum, de regendis moribus, congruentes cum æterna & immota norma mentis diuinæ, in-
^{ca. aff. iuris} ^{ca. finales} *ca. h. e.* nobis diuinitus, ut sint testimonia, quod sit Deus, & qualis sit, & regant nos, ut congruat obedientia nostra cum voluntate Dei. Harum noticiarum conclusiones recitantur in Decalogo, & inde expeditissimum est, summam legum naturalium sumere.

Possunt autem & splendida demonstrationes preceptorum decalogi tradi, ut supra in distributione virtutum eas recensui. Iurisconsulti sumserunt definitionem ab inclinationibus. Ius naturale est, quod est commune hominibus cum bestijs, sed quia inclinationū magna confusio est, rectius est, definitionem à noticijs, tanquam à norma immota sumere. Assentimur enim his noticijs, sicut numeros tenemus, quia diuinitus talis lex in mentibus nostris condita est, & ipsa assensione ostendamus, nos Deo tribuere laudem veritatis, & obedientia declaremus, nos voluntati Dei parere, nec alibi quæramus peregrinas confirmationes, non quæramus conturbationes prin-
 H cipia:

tipiorum, sicut Academici, Epicurei, & Quirici fecerunt.

Hac perspicua sunt recte instituta, qui primum rilem doctrinam, quae in Dialecticis traditur, de principijs speculabilibus et practicis, norit. Recte autem dicitur, Ius naturale esse immutabile, quia non solum ut lumen in oculis manet idem, donec natura hominis est incolumis: ita noticia naturalis in mente manet eadem: sed maior etiam firmitas est noticiae, quia est radius diuinae lucis, congruens cum norma diuinae mentis aeternae & immota, quam Deus nequaquam vult mutari.

Est igitur ius naturae idem, immotum & immutabile, quod ad propositiones in mente attingit. Sed assensio cordis propter prauas inclinationes languidior est, & caecae cupiditates turbant assensionem, propter quas discedunt homines a lumine mentis, & recipiunt prauas consuetudines contra ius naturae. Sicut contra artem medicam propter intemperantiam, multas viciosas consuetudines recipimus.

Hic autem sciendum est gradus esse principiorum & conclusionum moralium, sicut etiam in Physicis gradus sunt, & corriguntur inferiores gradus a superioribus, ut regulare est, aquam fluere deorsum in aere, sed sistitur, ne fiat vacuum. Cedit ergo principium inferius superiori. Inferius est, graue tendit deorsum. Superius est, necesse est

4 lib. de primi
prij

na a ca finali

na a ca efficien-

glis sct
humora dno pa
matis n si hor
non fauz

est esse contigua mundi corpora. Sic regulare est depositum reddendum esse, sed si furiosus gladium depositum reposcat, superior lex regat deliberationem, Neminem lædito. Hæc dextrè accepta facile iudicari possunt. Sunt enim immota principia, singula suo ordine collocata.

Sed cum incidunt casus, in quibus inferiora principia pugnant cum superioribus, plus valent superiora, quia primis illis destructis, sequitur universalis destructio naturæ: Sic & prima tabula Decalogi moderatur secundam, ut cum præcipit Deus Abrahamæ, ut filium interficiat, aut cum præcipit Israëlitis, ut auferant vasa Aegyptiorum. Gen. 22. Exod. 3.

Ac discrimen propositionum in Physicis & Ethicis, ex effectibus sumi potest. Quædam sunt simpliciter necessaria, videlicet, ubi dato opposito, sequitur destructio naturæ, ut si tollas hanc propositionem; Nemo innocens lædendus est, sequitur destructio naturæ humane. Erunt enim promiscuæ cades in toto genere humano. Ac tales propositiones sunt ius naturæ prorsus immutabile.

Alia sunt minus necessaria, quibus videlicet admisis, etsi deformitas sequitur, tamen non sequitur destructio naturæ, de quibus Aristoteles hoc exemplo utitur, naturale est maxima parti hominum facilius uti dextra, quam

H 2 sinistra.

sinistra, sed aliqui facilius sinistra utuntur: Ita in moribus depravationes quadam accedunt, quarum aliquas etiam Deus toleravit, ut avaritia, etiamsi nequaquam congruunt ad restitutionem à Deo institutam.

est & talis.

Ius positivum est decretum legitimæ potestatis, non ^{plignans} cum iure naturæ, sed ad dens ^{ca finali} ad ius naturæ circumstantiam aliquam probabili ratione, necessario definitam, ut, ius naturæ in genere docet, fures puniendos esse. Deinde gubernator politicus addit speciem, videlicet modum pœnæ, in quo constituendo sequitur probabilem rationem, ingenia ferocia durioribus

vinculis coercenda sunt: Germani non possunt ^{ulla pœna de maior doli} coerceri leuibus pœnis: Ergo fures afficiantur capitali pœna. Valet autem in talibus lex propter duo, præcipuè propter magistratus autoritatem, deinde & propter rationem probabilem. Deus enim armavit magistratum autoritate & facultate talium legum condendarum: Sed metas circumdedit, ut Paulus inquit, ut sint leges honori bono operi, & terrori malis, hoc est, ne pugnent cum iure naturali.

Com. 17.

At ius naturæ seu lex naturæ, valet immediate propter autoritatem diuinam, quia est radius sapientiæ & iusticiæ diuinæ, congruens ad normam mentis diuinæ immotam, cuius violatione punit Deus vniuersaliter propter iusticiam suam, ut

om, et punit Cain, Saulem, Dauidem, Herculem, Oedipum, & omnes alios violantes ius naturæ, etiamsi ex manibus ordinariorum iudicum effugerunt.

Cum autem iuris positiui rationes tantum probabiles sint, non necessariae, possunt in eo genere dissimiles leges esse alijs temporibus, & apud alias gentes, vt lex Moysi puniebat furem quadruplo. Nunc durior pœna est. Quia hæc barbaræ gentes sunt feroces, & habent pauciora disciplinae vincula, & singuli obedientiam suis legibus præstant, vt Paulus inquit: *Omnia anima potestati quæ præest, obediat.* Disertè enim inquit, quæ præest, id est, quæ habet in præsentia imperium eius loci & populi, vbi vivis. Nec valet argumentum quorundam scriptorum:

Exod. 22.

Rom. 13.

Nulla potestas obligat ad pœnam, qua non potest reum afficere.

Potestas humana non potest reum æterna pœna afficere,

Ergo leges humanæ non obligant sub pœnis æternis

Simplicissima responsio est ad minorem: Potestas humana sola sine Deo, non potest reum æterna pœna afficere. Sed semper in legitima potestate primum comprehendenda est autoritas diuina, deinde minister homo. Deus subiecit nos imperijs, & vt tueatur ordinem à se institutum,

H 3 & iusti.

Rom. 13.

& iusticiam suam punit contumaces ipse sicut Paulus dicit: Necessè est obedire propter conscientiam. Hæc vox manifestè affirmat, peccatum mortale esse, contumaciter violare leges magistratum, & magis munit imperia, & sancit obedientiam, quàm vlla potentia humana, & vlla arma.

Estne communis usus rerum
iuris naturæ?

Responsio vera & expedita hæc est: Discrimina quædam sunt eorum, quæ dicuntur esse iuris naturæ. Alia sunt, noticiæ nobis insitæ, quæ sunt præcepta, quæ regunt voluntatem erga Deum & erga homines, vt: Agnoscito esse Deum, & ei obedias. Neminem lædas non affectus iniuria. Diligito & seruato sobolem, Esto verax, temperans, castus, defensor legitimæ societatis ciuium.

Alia quædam, quæ dicuntur esse iuris naturæ, non sunt noticiæ seu præcepta, sed accidentia, hoc est, bona vtilia, quæ conueniunt illi statui melioris naturæ, & non conueniunt illi statui corruptæ naturæ, vt pax, non habere loca munita. Item communis usus rerum. Hæc suo genere sunt in differentia, quæ ita retineri possunt, si natura esset sine prauis cupiditatibus, sed in hac malicia hominum retinere non possunt: Vt nunc opus est munitis locis contra latrocinia, Ita opus est di-

strictis